

EĞİTİM FAKÜLTELERİ RESİM-İŞ EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNDE YENİDEN YAPILANMA VE BİR PROGRAM ÖNERİSİ

Dr. Vedat ÖZSOY*

GİRİŞ

Bugüne kadar eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi bölümlerinde gerçekleştirilen sanat eğitiminin problemleri, çeşitli seminer ve sempozyumlarla, bu konuda yapılan araştırmalar ve yazılan makalelerle, sanata ve bunun eğitime duyarlı kamuoyuna yansıtılmıştır.

Bu makalede, sorunları büyük oranda belirlenmiş olan resim-iş eğitimi bölümlerinin, bu sorunlarına kesin çözüm niteliği taşıyacak bir öneriler veya detaylandırılmış bir yapılanma ve program taslağından çok, varolan sorunların giderilmesi yolundaki çabalara katkıda bulunacak, yapılanmaya ve müfredatlara ilişkin görüşler, dar bir çerçevede ele alınarak sunulmaya çalışılacaktır.

Makaledeki görüşlerin oluşmasında ve pekişmesinde, Gazi Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Bölümü etkili olmuştur. Bu nedenle, benzerlerinin en eskisi ve kapasite olarak en büyüğü olması gözönüne alınarak, problemlerin tanımında ve geliştirilen önerilerde bu fakülte örnek olarak alınmıştır.

EĞİTİM FAKÜLTELERİ VE SANAT EĞİTİMİ

Yüksek öğrenim düzeyinde ve batılı anlamda sanat eğitimi veren ilk kurum olan Güzel Sanatlar Akademisi, aynı zamanda ortaöğretim kurumlarına resim öğretmeni sağlayan ilk kuruluştur. 1932-1933 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde açılan ve 1935'te ilk mezunlarını veren resim-iş bölümü ile öğretmen yetiştirme görevi, o tarihten sonra resmen bu kurumca üstlenilmiş oluyordu. O yıllarda hazırlanan müfredat programı daha sonraki yıllarda yapılan küçük değişikliklerle 1982 yılına kadar uygulanmıştır. Bu programla orta dereceli okullar, özellikle de öğretmen okulları programları birlikte düşünülmüş, aralarında paralellikler kurulmuştur (Özsoy, 1991). Bu devamlılıkta bölüm öğretmenlerinin ve mezunlarının, aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı'nda programlar konusunda görevlendirilmelerinin ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Bakanlığa bağlı olmasının rolü büyük olmuştur. Nitekim bu kurumun özerk olmayıp doğrudan bakanlığa bağlı olmasının o dönemlerde sağladığı tek yarar da bu olmuştur. Dolayısıyla hangi amaçlar için yetiştirilen resim-iş öğretmenin ne tür bilgilerle donatılacağı ve görev alacakları okul-

* G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi

larda hangi bilgi ve deneyim düzeyinde öğrenciler yetiştirecekleri konularda, diğer bir anlatımla temel gerekçelerde bir tutarlılık sağlanmıştır.

Bu programlarda, öğrencilerin sanatsal yaratıcılıkları ile iş yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Telli, 1991: 16-17, 314). Öğretmen adaylarına teorik olarak verilen genel ve özel öğretim bilgilerinin yanısıra, öğrencilere neler yaptırabilecekleri, uygulamalarla gösterilmeye çalışılmıştır. Uygulama süresi de bugün olduğu gibi bir ay olarak belirlenmiştir (Telli, 1991: 18). Resim, grafik ve iş atölyelerinde, ilk ve son sınıfta dönerli olarak gerçekleştirilen öğretimle, öğrencilerin her alanda belirli oranda deneyim sahibi olmaları sağlanmış oluyordu. Bu da o dönem için çağdaş bir uygulama idi. Mezun olan öğretmen adayı bu uygulama sonucu, atandığı okulda, öğrencilerin değişik alanlara yönelik yeteneklerinin geliştirilmesinde, doyurucu bilgi birikimine ve deneyime sahip olmuş oluyordu. Ancak müfredatların hazırlanmasında yerli görsel kültürel değerlerin yeterince yer almadığı ve uygulamaların bir ay gibi kısa bir zamanla sınırlandırıldığı; bunun aksine batılı kültürel anlayışların bahse konu programlarda egemen olduğu anlaşılmaktadır. Hiç şüphesiz ki bunda, o dönemde yetişmiş eleman ve bilgi birikimi eksikliği ile ülkenin sosyo-ekonomik koşullarının rol oynadığı bir gerçektir.

1968'de öğrenci hareketleri ile başlayan ve 70'li yıllarda toplumsal bir kaosa dönüşen anarşi ve terör, anılan bölümlerde uygulanan sanat eğitimini de olumsuz yönde etkilemiştir. 1979-80 yıllarında uygulanan "hızlandırılmış eğitim" gibi politik tercihler ve öğretmenlerin sosyo-ekonomik sorunlarının giderek artmasına paralel olarak öğretmenlik mesleğinin tercih sıralamasında sonlarda yer alması, resim-iş eğitimi bölümlerinde eğitim ve öğrenci kalitesinde düşüşe neden olmuştur (Küçükahmet, 1987: 66).

Eğitim enstitülerinin YÖK yasası gereğince fakültelere dönüştürülmeleri ile eğitim-öğretim kalitesinde bir iyileşme hedeflenmiştir. Ancak geçen on dört yıl dikkate alındığında, sanat eğitimi açısından umulan hedeflere varıldığı pek söylenemez (Özsoy, 1991: 81-84). Bunda, resim-iş eğitimi bölümlerinde uygulanan programların yetersizliğinin yanısıra, kapasitelerdeki yapay artışlar, yetersiz fiziki ortam ve öğretim kadrolarının etkili olduğu söylenebilir.

GEREKÇELER VE UYGULAMALAR

Resim-iş eğitimi bölümlerindeki eğitim-öğretim kalitesinin istenilen düzeyde iyileştirilememesinin nedenleri beş ana başlık altında toplanabilir ve yeni bir yapılanma ile, programların geliştirilmesine yönelik öneriler bu beş başlık altında incelenebilir (Price - Swift, 1992). Bunlar:

1. Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme Programının Dayandırıldığı Gerekçeler

Bugün eğitim fakültelerinde, resim-iş öğretmeni yetiştirmenin dayandırıldığı resmi bir politika yoktur. Kabul edilen sistemin teorik temelleri belirsizdir. Diğer bir ifadeyle, öğretmen yetiştirme programının dayandırıldığı ge-

larda hangi bilgi ve deneyim düzeyinde öğrenciler yetiştirecekleri konularda, diğer bir anlatımla temel gerekçelerde bir tutarlılık sağlanmıştır.

Bu programlarda, öğrencilerin sanatsal yaratıcılıkları ile iş yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Telli, 1991: 16-17, 314). Öğretmen adaylarına teorik olarak verilen genel ve özel öğretim bilgilerinin yanısıra, öğrencilere neler yaptırabilecekleri, uygulamalarla gösterilmeye çalışılmıştır. Uygulama süresi de bugün olduğu gibi bir ay olarak belirlenmiştir (Telli, 1991: 18). Resim, grafik ve iş atölyelerinde, ilk ve son sınıfta dönerli olarak gerçekleştirilen öğretimle, öğrencilerin her alanda belirli oranda deneyim sahibi olmaları sağlanmış oluyordu. Bu da o dönem için çağdaş bir uygulama idi. Mezun olan öğretmen adayı bu uygulama sonucu, atandığı okulda, öğrencilerin değişik alanlara yönelik yeteneklerinin geliştirilmesinde, doyurucu bilgi birikimine ve deneyime sahip olmuş oluyordu. Ancak müfredatların hazırlanmasında yerli görsel kültürel değerlerin yeterince yer almadığı ve uygulamaların bir ay gibi kısa bir zamanla sınırlandırıldığı; bunun aksine batılı kültürel anlayışların bahse konu programlarda egemen olduğu anlaşılmaktadır. Hiç şüphesiz ki bunda, o dönemde yetişmiş eleman ve bilgi birikimi eksikliği ile ülkenin sosyo-ekonomik koşullarının rol oynadığı bir gerçektir.

1968'de öğrenci hareketleri ile başlayan ve 70'li yıllarda toplumsal bir kaosa dönüşen anarşi ve terör, anılan bölümlerde uygulanan sanat eğitimi de olumsuz yönde etkilemiştir. 1979-80 yıllarında uygulanan "hızlandırılmış eğitim" gibi politik tercihler ve öğretmenlerin sosyo-ekonomik sorunlarının giderek artmasına paralel olarak öğretmenlik mesleğinin tercih sıralamasında sonlarda yer alması, resim-iş eğitimi bölümlerinde eğitim ve öğrenci kalitesinde düşüşe neden olmuştur (Küçükahmet, 1987: 66).

Eğitim enstitülerinin YÖK yasası gereğince fakültelere dönüştürülmeleri ile eğitim-öğretim kalitesinde bir iyileşme hedeflenmiştir. Ancak geçen on dört yıl dikkate alındığında, sanat eğitimi açısından umulan hedeflere varıldığı pek söylenemez (Özsoy, 1991: 81-84). Bunda, resim-iş eğitimi bölümlerinde uygulanan programların yetersizliğinin yanısıra, kapasitelerdeki yapay artışlar, yetersiz fiziki ortam ve öğretim kadrolarının etkili olduğu söylenebilir.

GEREKÇELER VE UYGULAMALAR

Resim-iş eğitimi bölümlerindeki eğitim-öğretim kalitesinin istenilen düzeyde iyileştirilememesinin nedenleri beş ana başlık altında toplanabilir ve yeni bir yapılanma ile, programların geliştirilmesine yönelik öneriler bu beş başlık altında incelenebilir (Price - Swift, 1992). Bunlar:

1. Resim-iş Öğretmeni Yetiştirme Programının Dayandırıldığı Gerekçeler

Bugün eğitim fakültelerinde, resim-iş öğretmeni yetiştirmenin dayandırıldığı resmi bir politika yoktur. Kabul edilen sistemin teorik temelleri belirsizdir. Diğer bir ifadeyle, öğretmen yetiştirme programının dayandırıldığı ge-

rekçeler yazılı bir belge olarak, bu fakültelerde bulunmamaktadır. Resim-iş eğitimi bölümlerinin müfredatları hazırlanırken, temel hedeflerin neler olduğu, nasıl bir öğretmen yetiştirileceği ve bu öğretmenlerin görev yapacakları okullarda, ne tür bilgilerle ve hangi oranda ve düzeyde donanmış öğrenciler yetiştirecekleri konuları belirsizdir. O halde yapılacak ilk iş, öğrencilerin, öncelikle birer plastik sanatlar ve tasarım eğitimcileri olacakları dikkate alınarak, programların onların gelecekte duyacakları ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmesini sağlamak olmalıdır.

2. Resim-iş Öğretimi Yönetimi

İş dersleri bugün hala ortaokul ve ilköğretim okulları programlarında "İş ve Teknik" adı altında dururken, iş öğretimine yönelik anasanat dalı, resmîyette bulunsa bile uygulamada kadük olmuştur. "iş" kelimesi geleneksel anlamıyla yaratıcı tasarım etkinlikleriyle ilgisi olmayan ve beceriye yönelik olarak yaptırılan çalışmaları tanımlamaktadır. Ancak bugün bu kelime ile üç boyutlu plastik ve tasarım çalışmalarının tanımlandığı kabul edilse bile, öğrencilerin iki ve üç boyutlu alanlarda geliştirilen sanatsal yeteneklerinin, öğretme yeteneğine tam olarak dönüştürüldüğünü söylemek zordur. Bunu sağlamak ancak, sanat ve tasarım öğretmenliği alan bilgisine ve yaptırılan öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürelerin artırılmasına bağlıdır. Bu da sanat eğitimine yönelik teorik derslerle atölye uygulamaları arasındaki sürenin 1+3 yerine, 2+2 olarak düzenlenmesi ile olur.

Öğretim ile ilgili bir başka sorun da Güzel Sanatlar Liseleri konusudur. 1994 yılından itibaren mezun vermeye başlayan bu okullardan, resim-iş eğitimi bölümlerine girenler olmuştur ve her yıl artan oranda isteyenler olacaktır. Bu durumda bazı problemlerle karşılaşılacağı aşıkardır. Bu öğrencilerin normal liselerden gelenlerle aynı sınavlara tabi tutulmaları ve onlarla aynı sınıflarda derslere alınmaları sakıncalı olacaktır. Ne Gazi Eğitim Fakültesi'nde ne de diğer eğitim fakültelerinde bu problemin çözümüne yönelik henüz bir çalışma başlatılmamıştır. Halbuki daha şimdiden bütün resim-iş eğitimi bölümlerinden temsilcilerin katılacakları bir komisyonun oluşturulması yoluyla, bu konuya el atılması gerekmektedir.

Gerek iş ve tasarım, gerekse plastik sanatlar alanında öğretim yöntemi, konuyla ilgili olarak uzmanlaştırılacak elemanlar tarafından ele alınmalı ve çağdaş teorilerin ışığı altında uygulanmalıdır.

3. Resim-iş Derslerinin Pedagojiye Entegrasyonu

Resim-iş eğitimi bölümlerinin temel hedefleri öğretmen yetiştirmek olduğuna göre, yaptırılacak öğretmenlik uygulaması oldukça önemlidir. Son yılda yaptırılan bir aylık uygulama ile, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği konusunda kendilerini tartıp, doğru seçim yapıp yapmadıklarına karar vermelerini beklemek haksızlık olur. Yarıdan çoğu rastlantısal olarak bu bö-

lmlere giren öğrencilerin, öğretmenlik mesleğini ne oranda benimsediklerinin veya öğretmenlik potansiyellerinin belirlenmesi, ancak onlara değişik sınıflarda deneyimli öğretmenlerin denetiminde yaptırılacak uygulamalarla mümkün olacaktır. Zaman, emek ve para kaybının önlenmesi maksadıyla, uygulamanın ikinci senede başlatılmasında, değilse mutlaka üçüncü ve dördüncü senelerde en az üçer ay ve blmlle iletişimli olarak yaptırılmasında yarar olacaktır. Böylelikle ğrencilerin her kademedede deneyimli öğretmenleri, uygulamaları sırasında izlemeleri, kullandıkları yöntem ve stratejileri incelemeleri, karşılaştıkları problemleri bölümlere taşımaları mümkün olacaktır. Bunun gerçekleştirilmesi ise ancak, resim bölümlerinde alana yönelik teorik çalışmaların yapıldığı, uygulamaların izlendiği ve denetlendiği, "sanat ve tasarım bilimleri" anabilim dalının kurulması ve bu alanda görev alacak elemanların yetiştirilmesi ile mümkündür.

Nitekim, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve İngiltere'de sanat eğitimi anabilim dalları bu görevi üstlenmiştir. Sözgelimi Massachussetts College of Art'ın sanat eğitimi bölümü, sanat ğretmeni lisans programında, öğretmenlik uygulaması için 16 hafta, yani dört aylık bir süre ayırmıştır. Bunun sekiz haftası ortaokulda, sekiz haftası da lisede uygulama yapılarak değerlendirilmektedir (MCA. Pros, 1988-1990: 45-66). Birmingham Institute of Art and Design'ın sanat ve tasarım eğitimi anabilim dalında da öğretmenlik uygulamasına uzun zaman ayrılmıştır. Bir plastik sanatlar veya tasarım alanında lisans diploması almış olan adaylar arasından seçilenler, bir yıllık "lisans üstü eğitime" tabi tutulmaktadırlar. Eğitimin 2/3'lk bölümü okullarda uygulamaya ayrılmıştır (BPIAD, P.G.C.E. Stud. Hand., 1991). Görülüyor ki her iki okulda da yaparak yaşayarak öğrenme prensibi dikkate alınmaktadır. Uygulamalar sırasında karşılaşılan problemler, cuma günleri bölümlere taşınmakta, çözüm yolları ğretim elemanları ile birlikte tartışılıp, aranmaktadır. Öğretmen adaylarının izlenmesi için özel formlar geliştirilmiş ve onları aydınlatacak bilgileri içeren kitapçıklar hazırlanmıştır. Ülkemizde de uygulama sürelerinin uzatılması ve bu konuyla özel olarak ilgilenecek **sanat ve tasarım bilimleri** anabilim dallarının kurulması kalitenin artırılmasında etkili olacaktır.

4. Program Kalitesinin ve Düzeyinin Korunması:

Eğitim-ğretim kalitesinin korunması için İngiltere'de uygulanan benzer sistemler ülkemizde de gerçekleştirilebilir. Bunlardan birincisi "**Dersler Kurulu (Board of Studies)**" adı verilen ve programlarla, akademik planlamayı yapan bir komisyondur. Bu komisyon ayrıca hazırlanan programın uygulanış şekline de kumanda eder (Price-Swift, 1991: 5-6). İkinisi, ğrencilerin final çalışmalarının ve diğer sınavların değerlendirilmesinde, diğer fakültelerin sanat ve tasarım eğitimi anabilim dallarında görevli ğretim elemanlarından yararlanılmasıdır (**External Examiners**). Böyle bir uygulama ile kurumlar arası kalite standardının kontrolü sağlanmakta ve diğer bölümlerden gelen ğretim elemanlarının sınav sonuçları hakkındaki tavsiyeleriyle, alternatif fikirleri, ka-

litenin korunmasına ve yükseltilmesine yardımcı olmaktadır (Özsoy, 1992: 28). Türkiye'de ise şimdilik, diğer fakültelerden olmasa bile aynı bölümden farklı hocaların sınav değerlendirmelerini yapmalarıyla işe başlanabilir. Kurulacak bir komisyonla da programlar hazırlanır ve denetlenebilir. Komisyonun adı da "Öğretim Programı ve Dersler Kurulu" olarak belirlenebilir.

5. Kültürel Hedefler:

Ülkemizi ziyaret eden bazı yabancı sanatçı ve eğitimcilerin de ifade ettikleri gibi, batının kültürel değerleri yadsınamaz bir biçimde ülke kültürünü etkilemektedir (Price-Swift, 1992). Her ne kadar yerli görsel kültür, ekonomik gelişmelerden etkilense de, bu kaçınılmaz bir şekilde onlara bağlı kalınacağı anlamını taşımamalıdır. Çünkü kültür ve sanat, Jale N. Erzen'in de belirttiği gibi, "kişisel, yerel, ulusal özellikleri yok etmeden, hatta onları öne çıkararak evrensele ulaşan bir ifade biçimidir" (Erzen, 1991: 63). Nitekim Cumhuriyet'in ilk yıllarında, sanat eğitiminde çağdaşlaşmaya yönelik arayışlar, Olcay T. Kırışoğlu'nun da tesbit ettiği gibi, "batıyı körü körüne taklitten öte, geçmişle çağdaş olan arasında bir köprü" kurmaya yönelik çabalardır" (Kırışoğlu, 1991: 49). Ancak bu çabaların, daha sonraki yıllarda terk edildiği, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile de batılı kültürel etkilerin daha da tehlikeli boyutlara ulaştığı bir gerçektir. 1960 yılında bir dünya gezisine çıkan Amerikalı sanat eleştirmeni Millard Sheets'in şu sözleri bu etkiyi çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır: "Türkiye'de değerli genç ressam var, ama bunlar çok güçlü, zengin olan ulusal kaynaklarınıza, köklerinize eğilip onlardan yararlanma yoluna gitmiyorlar." (Çetinkaya, 1965) İngiliz sanat eğitimcileri Prof. Eddie Price ve Prof. John Swift'in de belirttikleri gibi, "Türkiye göz ardı edilemeyecek kadar zengin bir kültürel tarihe sahiptir." (Price, 1992: 49-65; Swift, 1992: 67-91). Bu noktada sanat eğitimcilerine düşen görev, yerli görsel kültür üzerinde olumsuz etkileri mümkün olduğu kadar aza indirgeyecek, onun yerine yerli etnografik, arkeolojik ve diğer kültürel, tarihi değerlerle donatılmış öğretim programlarını uygulamaya geçirmek olmalıdır. Bugün artık sanat sosyologları, her ülkenin kendi kültürel değerlerinin en küçük ayrıntılarına kadar korunması, geliştirilmesi ve eğitime yansıtılması konusunda fikir birliği halindedirler (Mason, 1988; Brody, 1987; Sherman & Rodriguez, 1983; Andrews, 1983; BPDA, 1985). Böylelikle ekonomik ve teknolojik gelişmelerin beraberinde getirdiği kültürel monotonluk ve yozlaşmadan uzaklaşmak mümkün olabilecektir.

Kültürel hedeflerin diğer bölümü de tasarım etkinlikleri ile ilgilidir. Ülkemiz, özellikle geleneksel tasarım örnekleri açısından oldukça zengin bir geçmişe sahiptir. Bunları mimaride, etnografik ve arkeolojik eserlerde görmek mümkündür. Ancak tasarım eğitimi (başta grafik ve tekstil olmak üzere), her ne kadar üniversite düzeyinde verilmekte ise de, ilk ve orta dereceli okul programlarında yeterince yer almamıştır. Bugüne kadar tasarım eğitimi, iş eğitimi ile birlikte düşünülmüş ve müfredatlar buna göre hazırlanmıştır (MEB, TD,

1968). Halbuki tasarım eğitimi, bir disiplin olarak Batı Avrupa ve Amerika'da daha altmışlı yıllarda müfredat programlarına girmeye başlamıştır (Field, 1970; Thistlewood, 1990). İlk ve orta dereceli okullardan başlanarak verilecek tasarım eğitimi ile, hızla endüstrileşen ve bilgi çağını yakalamaya çalışan Türkiye'de tasarım konusuna duyarlı bir halk meydana getirilmiş olmaktadır. Bunu sağlamanın yolu da, eğitim fakültelerinin resim-iş bölümlerinin tasarım eğitimini belirli branşlarıyla içerecek şekilde yeniden yapılandırılmalarından geçmektedir.

Yukarıda irdelenen beş alanın dışında, bölümlerden mezun olanların istihdamı konusu da önem arz etmektedir. Gerçekten de Türkiye'de sayıları on dokuza ulaşan eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi bölümlerinden ortalama her yıl 1500 öğrencinin mezun olduğu ve ileride bunlardan ancak sınırlı bir bölümünün bakanlıkça öğretmenliğe atanabileceği dikkate alınırca, bu bölümlerde yeni bir düzenlemeye gidilmesinin zorunlu olduğu ortaya çıkacaktır. Yani plastik sanatlar ve tasarım eğitimcisi yetiştirmenin yanısıra, bir kısım öğrencilerin eğitimciliğin dışında, plastik sanatların veya tasarımın herhangi bir dalında uzmanlaştırılmak üzere ayrılmaları, onlara yeni istihdam alanları yaratılması açısından yararlı olacaktır. Bu çerçevede bölümlerinin adının "**Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi**" veya sadece "**Sanat ve Tasarım Eğitimi**", buna paralel olarak ilk ve orta dereceli okullardaki derslerin adının "**Güzel Sanatlar**" veya sadece "**Sanat**"; öğretmenin adının da "**Sanat Öğretmeni**" olarak değiştirilmesi, öğretim programlarının da bu doğrultuda geliştirilmesi işlevleri açısından daha anlamlı olacaktır.

Nitekim 1995 yılında dönemin Gazi Eğitim Fakültesi dekanının girişimleriyle gerçekleştirilen ve eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi bölüm başkanlarının katıldıkları iki seminerde bu yönde çalışmalar yapılmış ve bir sonuç raporu hazırlanarak, alınan kararlar ilgili kurumlara iletilmiştir.

SONUÇ

Eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi bölümlerinde çağdaş bir eğitim düzeyine erişebilmek için, öncelikle bu bölümlerde uygulanacak eğitimin temel gerekçeleri ülkenin kültürel yapısına ve gerçeklerine uygun bir politika çerçevesinde belirlenmelidir. Bu yapılırken, çağdaş sanat ve tasarım eğitimi teori ve uygulamalarının ışığı altında, yerli görsel kültürel değerlerin ağırlıklı olarak yer alacağı programların hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Öğrenci alımı ve değerlendirme sistemleri yukarıda verilen örnekler dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmelidir. Tasarım konusuna gereken önem verilmeli ve bu alanda ayrı dipomaya uzanan bir yapılanmaya gidilmelidir. Eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinde yukarıdaki konular tartışmaya açılmalı, yeni düşünceler geliştirilmeli ve bu düşünceler yeni kurulan eğitim bilimleri enstitülerinde veya mevcut sosyal bilimler enstitülerine, hazırlatılacak yüksek lisans ve doktora tezleri ile bilimsel temellere oturtulmalıdır.

Bu bilgiler ışığında tartışmaya açık bir alternatif model olarak aşağıdaki yapılanmaya önerebiliriz:

GÜZEL SANATLAR (veya SANAT) VE TASARIM EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

1. Plastik Sanatlar Anasanat Dalı

a) İki Boyutlu Çalışmalar

- Desen ve Renkli Resim
- Özgün Baskı
- Duvar Resmi ve Seramik
- Minyatür (Geleneksel ve Çağdaş)

b) Üç Boyutlu Çalışmalar

- Heykel
- Seramik
- Metal
- Fiber

2. Tasarım Anasanat Dalı

a) İki Boyutlu Çalışmalar

- Grafik Tasarımı
- İllüstrasyon ve Animasyon
- Fotografi
- Kaligrafi (Geleneksel ve Çağdaş)
- Tezhip ve Süsleme (Geleneksel ve Çağdaş)

b) Üç Boyutlu Çalışmalar

- Tekstil Tasarımı
- Halı ve Kilim Tasarımı
- Cam ve Vitray Tasarımı (Geleneksel ve Çağdaş)
- Seramik ve Çini Tasarımı (Geleneksel ve Çağdaş)
- Takı ve Mücevher Tasarımı (Geleneksel ve Çağdaş)
- Tiyatro Tasarımı

3. Sanat Bilimleri Anabilim Dalı

a) Plastik Sanatlar ve Tasarım Eğitimi

- Sanat ve Tasarım Eğitimi İçin Atölye Uygulamaları (3. ve 4. sınıfta ilk dönem)

- Öğretmenlik Uygulaması (3. ve 4. sınıfta ikinci dönem)
- Sanat ve Tasarım Eğitimi Tarihi ve Teorileri
- Müze ve Galeri Eğitimi

b) Eleştirel Dersler

- Estetik
- Sanat Felsefesi
- Sanat Psikolojisi
- Sanat Tarihi
- Sanat Sosyolojisi

c) Genel Eğitim ve Kültür Dersleri

- Genel Öğretim Metodları
- Eğitim Bilimine Giriş
- Eğitim Psikolojisi
- Eğitim Sosyolojisi
- Kültür Tarihi
- Medeniyet Tarihi
- İnkılap Tarihi
- Geleneksel Türk ve İslam Sanatları Tarihi
- Anadolu Medeniyetleri Tarihi

Yukarıdaki çerçeve programa göre Güzel Sanatlar (veya sadece Sanat) ve Tasarım Eğitimi bölümlerine dört görev yüklenmektedir. Bunlar; 1. Plastik Sanatlar Eğitimi, 2. Tasarım Eğitimi, 3. Plastik Sanatlar ve Tasarım Eğitimcisi Yetiştirme, 4. Sanat Tarihi Eğitimcisi, Sanat Eleştirmeni ve Estetikçi gibi teorisyen yetiştirme.

Birinci sınıfta, temel sanat eğitiminin ikinci döneminde öğrencilerin, dönerli atölye uygulamaları sistemiyle plastik sanatlar ve tasarım alanlarını tanımaları sağlanır. Öğrenciler yıl sonunda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda plastik sanatlar veya tasarım alanlarından birini seçerler. Üçüncü sınıfta ise, öğretmen olmak isteyenler Milli Eğitim Bakanlığı'nın her fakülte için belirleyeceği kontenjanlar dikkate alınarak seçilirler ve ona göre yetiştirilirler. Yine bu sınıfta teorik konulara daha fazla ilgi duyan öğrenciler estetik, sanat tarihi veya sanat eleştirmenliği alanlarına yönlendirilirler. Diğer öğrencilere seçtikleri alanlarda üç ve dördüncü sınıflarda uygulama ve stajlar yaptırılarak,

diplomaları alanlarına yönelik olarak verilir. Böylelikle plastik sanatlar veya tasarım anasanat dallarından veya sanat bilimleri anabilim dalından mezun olanların istihdamı sağlanmış olur.

Öğretmenlik mesleğini seçenler göreve başladıktan itibaren iki yıl süre ile, bakanlık ve ilgili fakültece oluşturulacak bir komisyonca sık sık denetlenir. Bu süre içerisinde başarılı bulunanlar mesleğe devam ettirilir. Çünkü öğretmenlik mesleği en kutsal meslektir. Çocuklarımızın mesleği seven ve yetenekli ellere teslim edilmesi ile ancak onların eğitimle ilgili gelecekleri garanti altına alınmış olabilir. Sanat ve tasarım eğitiminde de ancak bu veya buna benzer bir yapılanmayla istenilen kaliteye ulaşılabilir. İnanıyorum ki böyle bir uygulama ile resim-iş bölümlerinde daha gerçekçi ve çağdaş bir eğitim-öğretim düzenine geçilmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

- Andrews, E. M., **The Innovation Process of Culturally-based Art Education**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bradford University, İngiltere, 1983.
- Brody, H., **Living Arctic**, Faber & Faber, London, 1987. Birmingham Polytechnic, **Peoples, Processes and Patterns, Islam and Japan**, Department of Art, 1985.
- Çetinkaya, O., "Mustafa Aslier'in Gravürleri", **Sanat ve Sanatçılar**, Yıl: 1, Sayı: 5, Nisan 1965.
- Erzen, J. N., "Çağdaş Avrupa'da Sanat Eğitimi", **Orta Öğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Türk Eğitim Derneği Sempozyum Kitabı, Ankara, 1991.
- Field, D., **Changes in Art Education**, London, 1970.
- Kırıçoğlu, O. T., **Sanatta Eğitim, Görmek, Anlamak, Yaratmak**, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara, 1991.
- Küçükahmet, L., "Öğretmen Yetiştirme Düzenimizin XI. Milli Eğitim Şurası Kararları Işığında Değerlendirilmesi", **Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü, Bugünü ve Geleceği**, Sempozyum Kitabı, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara, 1987.
- Kültür Bakanlığı, **1. Plastik Sanatlar Sempozyumu**, Sempozyum Kitabı, Ankara, 1985.
- Mason, Rachel, **Art Education and Multiculturalism**, Croom Helm, London, 1988.
- M.E.B., "Ortaokullar Sanat ve İş Eğitimi Müfredat Programı", **Tebliğler Dergisi**, No. 1651, Ankara, 5 Nisan 1971.
- Massachusetts College of Art, 1988-1990, A. Prospectus B.D. Massachusetts College of Art, **Student Teaching Handbook**.
- Özsoy, V., **Changes in Turkish Art and Craft Education, 1970-1990**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Birmingham, U.C.E. Institute of Art and Design, 1991.
- Özsoy, V., "İngiltere'de Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi", **Eğitim Dergisi**, M.E.B., Cilt 1, Sayı 2, Ankara, 1992.
- Price, E., "Art and Design Education in England", **GEFAD**, (Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi), Kış/93, Sayı: 1.
- Price, E. - Swift, J., **Art and Craft Teacher Training at Gazi University**, Rapor, G.E.F. Ankara, 1992.
- Sherman, R. - Rodriguez, F., **Cultural Pluralism and the Arts**, University of Kansas, 1983.
- Swift, J., "The National Curriculum, The Art Report, and the Training of Teachers in Art and Design in England and Wales", **GEFAD**, (Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi), Kış/93, Sayı: 1.
- Birmingham Polytechnic, Institute of Art and Design, **P.G.C.E. Student Handbook**, Department of Art and Design Education, Birmingham, 1991.